

Alþingi

Erindi nr. P 131/1486

komudagur 22.4.2005

Umsögn SHÍ um þingmál nr. 142 á 131. löggjafarþingi

Frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 21/1992, um Lánasjóð íslenskra námsmanna.

Inngangur

Stúdentaráði barst nýverið til umsagnar frumvarp um breytingar á lögum um Lánasjóð íslenskra námsmanna. Lánasjóðsnefnd SHÍ hefur tekið frumvarpið til umfjöllunar og hér á eftir fylgir umsögn hennar.

Nefndin lýsir almennri ánægju með frumvarp það sem SHÍ hefur borist til umsagnar. Í frumvarpinu koma fram efnisatriði sem nefndin lýsir sig mjög jákvæða gagnvart, s.s. hugmyndir um mánaðarlegar greiðslur námslána, að hluti námslána breytist í styrk ef námi er lokið á tilskildum tíma og enn fremur að vextir af lánunum verði afnumdir. Lánasjóðsnefnd SHÍ fagnar því þessum hugmyndum og vonar að þær geti komið til framkvæmda. Nefndin telur þó um leið ástæðu til að ítreka að þær breytingar sem frumvarpið felur í sér komi ekki niður á öðrum þáttum í rekstri sjóðsins sem brýnt er að lagfæra. Þar ber hæst að grunnframfærsla er of lág og dugar nemendum ekki til upphalds, sbr. neyslukönnun SHÍ sem unnin var af Félagsvísindastofnun HÍ. Ennfremur endurspeglar tekjubundin skerðing námslána ekki raunhæf sumarlaun námsmanna. Skerðingin felur í raun í sér vítahring sem kemur fram bæði í árlegri endurskoðun úthlutunarreglna og hjá þeim námsmönnum sem fá skert lán vegna vinnu og verða þar af leiðandi að halda áfram vinnu meðfram námi.

Athugasemdir við einstakar greinar

1. gr.

Engar athugasemdir við greinina.

2. gr.

Nefndin telur að mánaðarlegar greiðslur námslána afar æskilegt fyrirkomulag. Námsmönnum geta að vísu fengið mánaðarlegar greiðslur í formi yfirdráttar hjá bönkunum. Sá galli fylgir þó gjöf Njarðar að háir vextir eru á yfirdráttarlánunum og talsverður kostnaður leggst á lánþega sem taka yfirdrátt.

Engin önnur þjóðfélagsstétt fær laun sín greidd tvisvar á ári en það getur komið sér illa fyrir lánþega. Núverandi kerfi getur haft ýmsar neikvæðar afleiðingar í för með sér, til að mynda aukinn fjármagnskostnað, fjárhagslegt óöryggi ásamt því að leggja óeðlilega mikla áhættubyrði á námsmenn. Því er nefndin einhuga um að styðja þessa hugmynd en ítrekar þó þann fyrirvara sem settur er í inngangi auk þess sem nefndin telur brýnt að hugað verði vel að tæknilegri útfærslu hugmyndarinnar. Teljum við þar á meðal mikilvægt að tryggja að mánaðarlegar greiðslur valdi ekki miklu álagi á starfsemi sjóðsins. Að auki telur nefndin mikilvægt að reynt verði að koma í veg fyrir að aukin afföll verði fjárhagslegur baggi á sjóðnum.

Hvað varðar ábyrgðarmannakerfi lánasjóðsins, vill lánasjóðsnefnd benda á að með skilyrðislausri kröfu um ábyrgðarmenn uppfyllir sjóðurinn ekki fullkomlega þá skyldu

sína að tryggja öllum tækifæri til náms án tillits til efnahags. Nefndin telur ekki nægilegt að treysta á að bankar axli þá ábyrgð þótt mikið framfaraskref hafi verið stigið með bankaábyrgðum á námslánum.

Þó er mikilvægt að tryggja að afföll sjóðsins af lánnum aukist ekki til muna í kjölfar slíkra breytinga og er því nauðsynlegt að fara gætilega í breytingar á ábyrgðarmannakerfinu. Skynsamlegt gæti verið að byrja hægt og gefa til að mynda svigrúm til undanþágu frá þessari grein í lögunum, þegar það á við, en halda því engu að síður sem meginreglu að ábyrgðarmanns verði krafist.

3. gr.

Nefndin fagnar þeim tillögum sem gerðar eru að breytingum í 3.gr. Hlutfall háskólamenntaðra Íslendinga er undir meðaltali OECD og teljum við æskilegt að styrkja og fjölga ungu fólki í námi, en þessi breyting væri ákveðin varða á leiðinni að því markmiði. Það að styrkurinn sé bundinn við að nemendur klári nám sitt á tilsettum tíma er hvatning fyrir nemendur og er mjög ákjósanlegt að umbuna þeim sérstaklega sem ljúka námi sínu á tilskildum tíma með þessum hætti.

4.gr.

Endurgreiðslubyrði lánanna var lækkuð úr 4,75 í 3,75% í desember 2004 og greinin er því óþörf.

5.gr.

Breytingin sem í þessari grein felst er ekki skýrð í greinargerð með frumvarpinu. Sé það raunin að fella niður vexti á námslánum þarfnast 5.mgr. 7.gr. núverandi laga einnig breytinga. Ef af þessari breytingu yrði myndi það léttu endurgreiðslubyrði námslána sem er breyting til batnaðar. Hins vegar vekur nefndin athygli á að nýlega hefur verið komið til móts við þann hóp sem er að endurgreiða námslán og leggur meiri áherslu á að þörfum þeirra sem í dag eiga að hafa lifibrauð sitt af námslánnum verði sinnt.

6. gr.

Engar athugasemdir

7. gr.

Engar athugasemdir

f.h. Stúdentaráðs Háskóla Íslands

Anna Pála Sverrisdóttir

Agnar Freyr Helgason

Árni Helgason

Annas Sigmundsson

Sigurður Örn Hilmarsson